

STENOGRAFSKE BELEŠKE SENATA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA I

BEOGRAD 1932 GOD.

BROJ 14.

X REDOVNI SASTANAK SENATA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

ODRŽAN 26 FEBRUARA 1932 GOD. U BEOGRADU

Pre sedavao:

Pre sednik

DR. ANTE PAVELIĆ

Sekretar:

DR. IVAN GMAJNER

Prisutni su g. g. Ministri:

Ministar trgovine i industrije, Ministar prosvete, Ministar za fizičko vaspitanje naroda.

— Početak u 10,50 časova —

S a d r ž a j:

1) Čitanje i usvajanje zapisnika.

2) Dnevni red; 1) Pretres u pojedinostima odborskog izveštaja i predlog zakona o srednjim trgovačkim školama 2) Pretres izveštaja odborskog o predlogu senatora g. g. Svetozara Tomića i drugova za izmene i dopune u zakonu o poslovnom redu u Senatu.

Oba ova predloga usvojena su u Senatu i u pojedinostima.

Govornici: Svetozar Tomić, Dr. Josip Silović, Dr. Emilo Gavčila, Jovan Banjanin, Dr. Benjamin Šuperina, Ministar Prosvete Dr. Dragutin Kojić, Gavriilo Cerović, Ivan Hribar.

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Gospodo senatori, otvaram X redovni sastanak Senata.

Zapisnik današnjeg sastanka vodiće sekretar g. Dr. Gmajner. Molim g. sekretara da izvoli pročitati zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar Dr. Ivan Gmajner pročitao zapisnik IX redovnog sastanka Senata.

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ima li primečaba na pročitani zapisnik? (Nema). Primečaba nema, zapisnik se overava.

Prelazimo na dnevni red. Na dnevnom je redu pretres predloga Zakona o srednjim trgovačkim školama

u pojedinostima. Molim g. izvestioca da zauzme svoje mesto. Na redu je I deo ovog zakonskog predloga „Opšte odredbe“. Kod ovog odeljka javio se za reč g. Svetozar Tomić: Ima reč g. Tomić.

Svetozar Tomić: Gospodo senatori, ovaj zakonski predlog o srednjim trgovačkim školama prvi je posle Ujedinjenja koji unificira nastavu u našim srednjim školama i koji unosi dosta novina, na čemu ima da se zahvali njegovim stvaraocima, na prvom mestu G. Ministru i njegovim saradnicima. Ovaj zakonski predlog vrlo je važan, jer po njemu ima da se sprema omladina koja će neposredno iz škole sa svojom stručnom spremom ulaziti u poslove i koristiti svojoj okolini svojim znanjem i stručnom spremom. Ali u njemu ima izvesnih stvari koje, po mom mišljenju, idu na štetu same nastave i škole, kao i na štetu same namene i stvaranja ovih trgovačkih škola. Ove trgovačke škole ne smeju ni u kom pogledu da zaostaju iza ostalih srednjih škola, ali im se ne smeju davati ni neka veća prava nego ostalim srednjim stručnim školama.

§ 22 ovog zakonskog predloga kaže da se u prvi razred trgovačkih srednjih škola primaju učenici koji su svršili četiri razreda srednje škole sa nižim tečajnim ispitom ili četiri razreda građanske škole sa završenim ispitom. Građanske škole nisu nikada i nigde do sada bile ono što su niže gimnazije i njima ravne škole.

Građanska škola je produženje osnovne škole. U njoj je drukčiji program, tu su drugi predmeti i građanska škola daje spremu koja će mladiću, koji se po svršetku iste vraća očevoj kući, pomoći da una-

predi očevo imetak i da izvede izvesne stvari koje su mu kao privredniku potrebne. U građanskoj školi ne daje se isto obrazovanje, koje se daje u nižim razredima gimnazija. Zato sam ja da ovaj pasus o građanskoj školi izostane, jer pored najbolje volje dak iz tih škola ne može s uspehom da prati nastavu u trgovačkoj akademiji; kao što ne može preći ni u peti razred gimnazije, dok ne položi dopunske ispite. Ovakvom odredbom nesvesno se ide na to, da se trgovačka akademija malo skine sa svoga nivoa i daje joj se nivo koji joj zakon ne namenuje. Ja sam za ovo načinio predlog, koji ću podneti.

Drugo, trgovačke škole su trojake: državne, samoupravne i škole privatnih korporacija. Prema budžetskim prilikama državne škole će se smanjiti, samoupravne škole će se povećati, a povećavaće se i ove trgovačke škole privrednih korporacija. Te škole biće čisto privatne prirode. To će reći, ona deca, koja ne mogu da izdrže strogost državne i samoupravne trgovačke škole, ići će tamo gde se lakše prelazi i gde se pomoću prilika lakše dođe do svedodžbe. Gospodin Ministar, ovim zakonom, daje i tim privatnim školama pravo javnosti, što znači da svedodžbe iz te škole važe kao i svedodžbe iz potpune državne akademije i iz samoupravne akademije.

U članu 16, gospodin Ministar, u ovome zakonskom predlogu, kaže da prema prilikama tim privatnim školama daje izuzetne programe, vodeći računa o tome da se ne umanju nikako stepen obrazovanja. Ali Vi znate, g. g. senatori kad se daje izuzetan program i kad se vrše promene programa da to nije ono što traži zakon: da bude nastava jednoobrazna u svima školama. Sa čisto prosvetnog gledišta nezgodno je dozvoljavati izuzetne programe pojedinim privatnim školama.

U § 30, je sasvim ostupljeno u ocenjivanju učenika, od drugih sred. škola i sred. stručnih škola. Tu se u drugome odeljku toga § kaže: „Uspeh iz pojedinih predmeta ocenjuje se ovim ocenama: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1).“ Prema ovome četiri su ocene pozitivne i one su prelazne, a svega je jedna negativna i ona je neprelazna. To ni u jednoj školi, ni kod nas pa mislim, i na svetu nema; davati toliko olakšica da se prelazi iz razreda u razred opasno je. Vi znate gospodo ko dobija jedinicu. Jedinicu dobije onaj ko dođe sa ulice i onaj dak koji ne otvara usta. U gimnazijama, i drugim srednjim stručnim školama, tri su ocene pozitivne: 5, 4 i 3 a dve negativne: 2 (slab) i 1 (rdav). Tako treba da bude i u trgovačkim školama.

Međutim izgleda mi, da se ovakom zakonskom odredbom išlo na to, da se što više mladića propusti kroz razrede trgovačkih škola i da završe istu. To je dobra namera, ali je dobro poznato, da onaj mladić koji se tako propušta mnogo više škodi društvu nego onaj koji nije ništa ni učio. Onaj koji nije ništa učio skroman je i zadovoljan sa onim što je naučio u očevoj kući. Napisao sam predlog, da bude kao i u ostalim državnim školama, naime da su tri ocene pozitivne, a dve negativne, tj. da su tri prelazne, a dve neprelazne.

Ima još jedna stvar, koja je opet malo poznata i čudim se kako se mogla primiti. U § 34, u petoj alineji, kaže se: „Završni ispiti u državnim i samoupravnim srednjim trgovačkim školama, kao i u ovakvim školama privrednih korporacija, koje imaju pravo jav-

nosti, vrše se u prisustvu izaslanika Ministarstva trgovine i industrije, a učenici ovakvih škola, koje nemaju pravo javnosti, polagaće završne ispite na državnoj srednjoj trgovačkoj školi, koju odredi Ministar trgovine i industrije.“

Gospodo, i ovde je jedna stvar s kojom se čovek koji je imao više posla sa školom, ne može da složi. Ove su škole privatne, podignute su na čisto privredno-trgovačkoj osnovi. Nastavnici su, istina, postavljeni sa odobrenjem g. Ministra trgovine, ali to su nastavnici, izuzevši možda po nekoga, oni, koji nisu mogli dobiti državnu službu. To je gospodo, dakle, kadar nastavnički malo niži od onih koji su u državnim i samoupravnim školama. Zakonom je dato pravo javnosti tim školama, a ispiti, i to završni polažu se u prisustvu izaslanika g. Ministra trgovine i industrije. To je mala kontrola. Ja sam za to, da učenici tih škola završni ispit polažu u jednoj od državnih škola, koju odredi g. Ministar trgovine i industrije. To je za to, da bi se vodilo malo više kontrole.

Mi inače imamo dosta škola, pa će se još više nagomilati te mladeži sa takvim završnim ispitima i onda ćemo imati od toga teškoća.

A sada dolazi, gospodo, ono što je najglavnije i što me je izazvalo da govorim.

§ 4 druga alineja izrično kaže: „Učenici, koji su svršili trgovačku akademiju i položili završni ispit mogu produžiti školovanje na visokim ekonomsko-komercijalnim ili drugim visokim trgovačkim školama.“

To znači, ti učenici imaju pravo da se upišu na ekonomsko-komercijalnu visoku školu, a ta je škola fakultet. Slučajno imam pri sebi spisak fakulteta u zemlji odnosno univerziteta. Kod univerziteta u Zagrebu kaže se: ima ekonomsko-komercijalnu školu sa 544 studenata. Tendencija je ovoga zakona, da se što više dobije stručnih spremnih mladih ljudi koji odmah idu u narod, a ne da povećava broj onih, koji idu na univerzitet, od kojih ni sada ne znamo šta ćemo raditi.

Mi imamo dosta trgovačkih škola, sada ćemo ih imati još i više. Trgovačke škole otvaraju i samoupravna tela, i rzane korporacije. Na završetku završnog ispita mi ćemo imati 400 ako ne i više ovakvih mladića koji će ići na univerzitet.

Gospodo, mi imamo još srednjih stručnih škola. Imamo poljoprivrednih srednjih škola, i ako se dozvoli da daci sa maturom iz trgovačkih škola idu na Univerzitet mi nemamo razloga sprečiti ni onima iz poljoprivrednih škola. Isto tako mi imamo i srednjih tehničkih škola, samia beogradska srednja tehnička škola ima 900 đaka. Ti mladi ljudi traže isto tako da mogu, posle svršene srednje tehničke škole, ići na Tehnički fakultet, — i onda umesto da se brinemo da se smanji broj studenata, jer ih i sada ima i suviše, mi ovakvim načinom činimo da ih bude sve više i više. Gospodo, na fakultete idu učenici sa spremom koja se dobija u školama sa opštim obrazovanjem, u gimnazijama i realnim gimnazijama a stručnost dobijaju na Univerzitetu. — Međutim, ove stručne škole daju samo stručno obrazovanje. — Đacima iz ovih škola nedostaje opšte obrazovanje koje imaju daci koji izlaze iz gimnazija. — i zato sam ja da se mladim ljudima koji žele da produže više škole to dozvoli, ali pod uslovom, da oni polože maturu u srednjoj školi, pa sa tim ispitom neka idu na fakultete. Sa ovom maturom iz Trgovačke akademije mogu ići samo na

Komercijalnu školu u Zagrebu. Ovako popuštajući mi ćemo učiniti da se broj studenata na univerzitetima stalno povećava. Mi, gospodo, danas imamo 16.674 studenata. Ako se dozvoli da daci i iz ovih srednjih stručnih škola: poljoprivrednih, trgovačkih, tehničkih idu na Univerzitet, onda je promašen cilj. Ti su se mladi ljudi spremali samo za stručne poslove. Dozvoljavajući ovo mi povećavamo broj studenata na univerzitetima, a smanjujemo broj onih, koji su tehnički stručno spremni, a koji su narodu i našoj privredi veoma potrebni. I zbog toga, gospodo senatori, ja sam i za ovaj član spremio predlog u tome smislu da daci, po svršetku ovih srednjih stručnih škola mogu radi usavršavanja produžiti školovanje na kakvim višim dvogodišnjim ekonomskim, komercijalnim ili trgovačkim školama, — a ako hoće na Univerzitet, onda ima da položi maturu u srednjoj školi — gimnaziji. Ovaj moj predlog, ja bih molio da Senat primi u interesu škole a i u interesu toga da se u narod šalje što više stručno spremnih mladih ljudi, koji su narodu potrebni. Najzad, i u interesu Univerziteta na kojima se iz dana u dan povećava broj studenata, sa kojima više ne znamo kuda ćemo.

Pretsednik **Dr. Ante Pavelić**: Ima reč g. senator **Dr. Josip Šilović**.

Dr. Josip Šilović: Gospodo senatori, meni je čast kao Predsedniku odbora koji vam je predložio da Senat prihvati ovu osnovu Zakona onako kako je od Narodne skupštine vama podnesena, da na reči g. senatora g. Tomića odgovorim sa nekoliko reči:

Ja držim, gospodo, da ne bi bilo ni podesno ni dobro, ni u interesu trgovačkih škola, a ni naše omladine koja polazi građanske škole, da joj se zatvara vrata trgovačke akademije. Mi inače ne znamo šta ćemo sa mladošću koja je svršila građansku školu, a nema kod kuće zemljišta, nit i obrta kome onda da se posveti, i želi da se posveti trgovačkom zvanju. Zato ja mislim da zatvoriti joj vrata trgovačke akademije, ne bi bilo dobro ni podesno. Pitanje je samo jeli građanska škola daje dovoljno predznanja, da se uzmogne nastaviti školovanje u trgovačkoj akademiji. Ja držim da ga daje više nego li niža gimnazija. **(Svet. Tomić)**: Ne daje! Ja držim da ga daje više nego li niža gimnazija, koja poglavitu važnost obraća klasičkoj naobrazbi, a ovamo se daje više praktična naobrazba, i zato ja držim da će oni koji su svršili građansku školu biti sposobni da nastave nauku u trgovačkoj akademiji bar toliko isto koliko i oni, koji svrše nižu gimnaziju. **(Glasovi: Tako je!)** I zato sam ja protiv predloga g. Tomića.

Što se tiče, gospodo, privrednih korporacija, g. Tomić predlaže da se iz paragrafa 16 briše ona odredba o izuzetnim programima. Ja držim da ni to ne bi bilo ni dobro ni podesno. Kad privredna korporacija osniva i izdržava jednu trgovačku akademiju, ona zadovoljava svima zakonskim uvjetima, koje ovaj Zakon daje, ali hoće da se ona omladina na toj trgovačkoj akademiji, koju je ona podigla i izdržava, jošte specijalizira u onoj grani koja uzdržuje institut. I ja, mislim, gospodo, da ovo specijaliziranje, ne samo da nije na štetu, nego je na korist naše narodne privrede, (odobravanje) i da time neće ni malo štetovati opšta naobrazba ove mladosti, jer se u zadnjim rečma ovoiga stava kaže: „ali samo uz uslov da se stepen obrazovanja tim ne umanjí“. Dakle, ste-

pen opšteg obrazovanja neće se umanjiti, a specijaliziranje će se povećati, a to je na svaki način korisno, a ne štetno.

Gospodo, što se tiče klasifikacije, g. Tomić zamerava da ovde ima četiri pozitivne, a jedna negativna nota, dok u gimnazijama imade tri pozitivne, a dve negativne note.

Gospodo, mi u našim srednjim školama, u gimnazijama uzgajamo elitu. Ovde se radi o stručnoj spremi naše omladine. Štogaod bude naša omladina imala više stručnu spremu, to je za nas bolje. I pravo je, da onaj, koji nema duševnih sposobnosti da postane elitan i da dođe do obrazovanja akademskog, da taj ide u zvanja privredna. I sasvim je opravdano, da imade ovde još jedna nota, koje u gimnazijama nemamo, i to je nota „dovoljno“. Mladost se razvija, jedan se mlad dečak i devojčica razvije ranije, drugi se razvije kasnije. On može da u prvim razredima sa dovoljnim uspehom prolazi, a u višim razredima da postane izvrstan đak. I nama nije do toga, da bude što manje mladosti naše u ovoj stručnoj školi, nego da je bude što više, i ovde je blaža ocena sasvim opravdana, kao što je stroža ocena u gimnazijama opravdana. Ja mislim, da je ovo smišljeno i opravdano napravljeno, što je ovde dodano „dovoljno“, da se ne sprečava napredak onom mladom čoveku, koji u početku ne može da se snađe, a kasnije će se snaći u životu i često se događa da je mnogo bolji i da se mnogo bolje snašao u životu, nego onaj koji je u školi imao odličan uspeh. Zato sam ja za to, da ostane ova kvalifikacija, kako je predložena u ovoj osnovi, jer se radi o stručnoj školi, a ne radi se o gimnaziji, koja sprema elitu.

Što se tiče završnih ispita, nemoguće je i ne vodi dobro, kad bi svi oni pitomci, koji su u školama, u akademijama trgovačkim, što ih uzdržaju privredni faktori, morali da polažu ispit završni u državnim trgovačkim akademijama, jer to bi značilo zatvoriti i onemogućiti ovakve trgovačke akademije, koje nam moraju biti dobrodošle, i to pre, što kako rekoh, ovde se mogu i da specijaliziraju mladi ljudi u onoj grani, koja uzdržuje ove akademije. Zato je posve dovoljno, jer kontrola je potpuna, kad jedan organ ministarski pristupuje završnom ispitu i tako se neće dogoditi, da će oni sa manjom spremom svršiti, nego li svrše ovi na državnim školama.

Konačno dolazimo na drugu alineju § 4, na prelaz u visoku komercijalnu školu sa trgovačkih akademija. Ja mislim, gospodo senatori, da ne trebamo da naširoko i nadaleko pobijam mišljenje g. Tomića, da će time nastati hiperprodukcija univerzitetlija, dovršenih, diplomiranih, ako dozvolimo, da ovi pitomci iz trgovačke akademije prelaze na visoku komercijalnu školu. To nisu ljudi, koji će ići zato da dobiju državnu službu. Neće! To su trgovci, gospodo, oni znaju vrlo dobro, da takvih mesta nema u državnoj službi, oni koji idu na visoku komercijalnu školu, znaju vrlo dobro da oni takvo mesto neće dobiti i oni neće ići za državnim složbom. Tu ne može biti hiperprodukcije inteligencije, gospodo. Ja držim, da mi na polju trgovine ne možemo nikada imati hiperprodukcije inteligencije. Štogaod budu naši trgovci inteligentniji, to je za nas bolje, jer će biti ne samo utakmica u domovini, nego će im biti i mnogo lakša i internacionalna utakmica, a i trgovina će im ići to bolje štogaod budu spremniji. Ja držim, da nema nikakva razloga, da onome mladom ambicioznom čoveku, koji je svršio trgovačku akade-

miju, smetamo da pode na visoku komercijalnu školu, na univerzitet, da se još i tamo bolje usavrši. I, gospodo, da njima ne treba, zato da podu na komercijalnu vsoku školu dopunskog gimnazijskog ispita, ja držim, da ne treba o tome da govorimo, jer je posve jasno, da će oni moći da konkurišu, i to da uspešno konkurišu na visokoj komercijalnoj školi, sa onima koji su svršili gimnaziju! I moje je mišljenje, gospodo, da mi možemo ovo mirno prihvatiti.

Komercijalna visoka škola je škola posebne vrste, jeste škola stručna, i mi onima koji svrše trgovačku akademiju, možemo mirno dopustiti, da podu i na visoku komercijalnu školu. (Odobranje i aplauz).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Gospodo, pošto je iscrpljena lista govornika, prelazimo na glasanje. Molim g. izvestioca, da izvoli čitati paragraf po paragraf.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 1. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Glasaće se sedenjem i ustajanjem. Ona gospoda koja primaju pročitani § 1, neka izvole sedeti, a ona koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je pročitani § 1 primljen.

Izvolite čuti § 2.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 2. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju pročitani § 2, neka izvole sedeti, a ona koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je pročitani § 2 primljen.

Izvolite čuti § 3.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 3. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju pročitani § 3, neka izvole sedeti, a ona koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je pročitani § 3 primljen.

Izvolite čuti § 4.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 4. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju pročitani § 4, neka izvole sedeti, a ona koja su protiv, neka izvole ustati. (Većina sedi). Pošto većina sedi, oglašavam da je pročitani § 4 primljen.

Izvolite čuti § 5.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 5. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju pročitani § 5, neka izvole sedeti, a ona koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je pročitani § 5 primljen.

Izvolite čuti § 6.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 6. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju pročitani § 6, neka izvole sedeti, a ona koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je pročitani § 6 primljen.

Izvolite čuti § 7.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 7. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju pročitani § 7, neka izvole sedeti, a ona koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je pročitani § 7 primljen.

Izvolite čuti § 8.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 8. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju ovaj paragraf neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je § 8 primljen.

Izvolite čuti § 9.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 9. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju § 9, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je § 9 primljen.

Izvolite čuti § 10.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 10. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju § 10 neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je § 10 primljen.

Izvolite čuti § 11.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 11. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju § 11 neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je § 11 primljen.

Izvolite čuti § 12.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 12. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju § 12 neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je § 12 primljen.

Izvolite čuti § 13.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 13. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju § 13 neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Većina sedi). Pošto je većina sedela, oglašavam da je § 13 primljen.

Izvolite čuti § 14.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 14. (Vidi sastanak VI).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Ona gospoda koja primaju § 14 neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašavam da je § 14 primljen.

Pretsednik Dr. Ante Pavelić.

Prelazimo na II deo „Nastava“. Prijavio se za reč g. senator Dr. Gavril.

Dr. Emilo Gavrić: Gospodo senatori, Ovde je rečeno da su Trgovačke akademije one škole iz kojih se neposredno ulazi u život, ali jedna strana nije dovoljno istaknuta. Iz tih škola idu daci u svoja naročita stručna zanimanja, u privatna preduzeća, banke itd. To su samostalni ljudi koji ne teže za tim da padnu na teret države i državnog budžeta. Zato bi interes države zahtevao da takvih škola bude što više, da imamo što veći kadar obrazovanih ljudi koji ne trče u državnu službu, a to su svršeni daci trgovačkih škola. Zato se ja potpuno slažem sa nazorima senatora g. dr. Silovića, da se ne sme praviti prepreke učenicima tih škola da idu i na fakultet, a ne mogu nikako da se složim sa predlogom g. Tomića, da ti mladi ljudi posle svršene škole polazu neke mature.

Gospodo, svuda u svetu radi se, negde teoretski, a negde praktički, da se te mature uopšte brišu. Da je na taj način bilo sprečeno napredovanje pojedinim talentovanim i ambicioznim mladim ljudima, da su se za prelaz na visoke škole tražile neke mature u Americi mi valjda ne bismo imali jednog Edisona, a specijalno mi Srbi ne bismo imali jednog Pupina, koji je danas profesor Univerziteta. (Senator g. **Tomić:** Ali je on fakultetlija!) Ali je fakultet svršio tako, gospodine Tomiću, što mu je bilo omogućeno da, iako nije prošao gimnaziju i neznami koju još školu, da to privatno svrši, pa da docnije uredno završi i fakultet. A on je danas naučnik svetskog glasa, pa čak i profesor univerziteta u Severnoj Americi.

Gospodo, iz tih razloga izjavljujem da primam ovaj zakonski predlog, odbacujući sve predloge g. Tomića, pa da slobodno ostane apsolutentima trg. akademija da idu na visoke škole, pa da nam trgovački kadar bude što inteligentniji. Tu dakle nema ni govora o nekoj hiperprodukciji. Oni žele stupajući na visoke škole samo da prošire svoje stručno znanje, a ne traže mesta u državnoj službi. Zato smatram da bi trgovačke akademije trebalo ne samo održati tamo gde već postoje nego i umnožiti, jer one olakšavaju buduću državni budžet. Ako im ne omogućimo napredovanje na tim školama, oni će ići u gimnazije, da bi našli mesta u državnoj službi. Gospodo, štednje ima svakojake i dobre i štetne. Po mom mišljenju bila bi štetna štednja, kad bi se radi olakšanja budžeta ukinula ma koja trgovačka akademija, jer bi se time samo povećao onaj kadar koji čeka uhlebljiva od države, a ne od svog stručnog rada. Na žalost pronosi se vest da postoji namera, da se tri trgovačke akademije ukinu.

Ja sam prevrtao predlog finansiskog zakona i ja ne vidim da je g. Ministar trgovine i industrije tražio makar kakvo ovlašćenje da nešto uradi. Ali sama ta vest da se misli ukinuti koja trgovačka škola, — o trima je reč, — mnogo je uzbudila naš privredni svet. Ja, dakle, neznajući je li to tačno, premda sam probao da doznam i samo sam čuo: možda, radi se, i tako nije odlučno rečeno da se ne misli na ukidanje, a ukidanje može da se vrši, ja bih sada morao da pređem na specijalnu jednu pokrajinu. Gospodo, Banat naš nekada je zvao žitnicom sveta. Zna se da je banatsko žito po kvalitetu prvo na svetu. Zna se da je trgovina bila tako jaka da je ona mala rečica, koja ide od Temišvara preko Bečkerek do Titela, da je ta rečica u celoj austro-ugarskoj monarhiji bila pored Dunava i Tise na trećem mestu po tonaži trgovine. I gospodo, u tome Banatu imamo samo jednu jedinu trgovačku akademiju u Bečkereku, u centru Banata, koji ima oko

290 velikih industriskih poduzeća, oko 6200 trgovačkih preduzeća i oko 15.000 zanatskih poduzeća i č., — je se da je i ta trgovačka akademija u opasnosti. Već pre dve godine ukinuta je već u Banatu jedna trgovačka škola, koja je bila u Pančevu. — I sada, riskih i trgovački najrazvijenijih pokrajina u Vojvodini ostala bi bez trgovačkih škola, bez trgovačke akademije i njena bi deca bila opet primorana da idu na druge škole, da padnu na teret države, a te industrije i te trgovine ostavili bismo bez spremljenog podmlatka.

Da ta škola ima uslova za opstanak pokazuju cifre, jer one iz godine u godinu rastu, a naročito sada, kad nastupaju oni koji su se rodili posle rata. Za vreme rata taj broj bio je manji, jer je bilo manje radnji, a sada, posle rata broj je rastao ovako: 1930 godine bilo je oko 200 daka, 1931 oko 250, a ove godine ima 350 daka. Sada kad nastupaju oni posle rata rođeni, koji će doći u te škole, sada te ostaviti bez škole znači primorati ih da idu drugim putem i to bi bio jedan kolosalan udarac privredni za celu tu bogatu pokrajinu.

Već je jedanput postojala, zapretila opasnost da se škodi toj pokrajini, kad je iskrsla ideja da se trgovačka komora tamošnja spoji sa jednom drugom i odnese odande. Ta trgovačka komora, to je naslednica Temišvarske trgovačke komore, koja je bila jedna apsolutno od najvećih u bivšoj austro-ugarskoj monarhiji. I kad je Temišvar potpao pod Rumuniju, onda sam ja bio tu na nekom položaju, i saradivao da se ta komora prenese u Bečkerek sa arhivom, bibliotekom i nameštajem i da se ona ustanovi.

Izradio sam pravila i ja sam onda postao prvi potpretsednik, jer sam sam metnuo u statut, da pretsednik bude trgovac ili industrijalac, a nikako drugi ko, i kada sam ja postao župan, ja sam se zahvalio. To samo kažem, da je ta komora, koja zaista vrlo lepo radi i koja daje svoja mišljenja svim ministarstvima prema potrebi, bila u opasnosti da se spoji sa Novosadskom. Onda je tadašnji Ministar trgovine i današnji, koji nije ovde, g. Ministar Dr. Kramer uvidio tu važnost i sprečio to, na čemu smo mu mi u celom Banatu zahvalni. Ja u ime njih molim celu visoku Vladu i g. Ministra da sve upotrebe, da ta komora tamo ostane nedirnuta. Ja sam svršio. (Odobranje i pljesak).

Potpretsednik **Jovan Altiparmaković:** Pošto nema više govornika, prelazimo na glasanje. Molim gospodina izvestioca da pročita § 15.

Izvestilac **Dr. Vaso Glušac** čita § 15. (Vidi sastanak VI).

Potpretsednik **Jovan Altiparmaković:** Gospoda koja primaju § 15 neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, oglašujem da je § 15 primljen.

Izvestilac **Dr. Vaso Glušac** čita § 16. (Vidi sastanak VI).

Potpretsednik **Jovan Altiparmaković:** Gospoda koja primaju § 16 neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Oglašujem da je § 16 primljen.

Izvestilac **Dr. Vaso Glušac** čita § 17. (Vidi sastanak VI).

neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 84. primljen.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 85 (vidi saštanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). - Pošto svi sede, objavljujem da je § 85.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 86 (vidi
sastanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 86 primljen.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 87 (vidi
sastanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 87 primljen.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 88 (vidi
sastanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 88 primljen.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 89. (vidi
sastanak VI):

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 89 primljen.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 90 (vidi
sastanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković:** Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 90 primljen.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 91 (vidi
sastanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvoše sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 91 primljen.

Izvestilac Dr. Vaso Glušac čita § 92 (vidi
sastanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 92 primljen.

Izveštilac Dr. Vaso Glušac čita § 93 (vidi
sastanak VI).

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković**: Gospoda koja su za, neka izvole sedeti, a koja su protiv, neka izvole ustati. (Svi sede). Pošto svi sede, objavljujem da je § 93 primljen.

Objavljujem da je ovim Senat primio u pojedino-
stima predlog Zakona o srednjim trgovačkim škola-

ma. Sad ćemo preći na glasanje o ovom zakonskom predlogu u celosti. Glasalice se poimenično: Ko je za ovaj predlog, glasalice sa „za“, a ko je protiv, glasalice sa „protiv“. Molim g. sekretara da izvrši prozivku.

Sekretar Dr. **Ivan Gmajner** proziva gospodu senatore, i oni su glasali ovako:

Alibegović Asim odsutan; Alkalaj Dr. Isak odsutan; Andrić Dr. Vladimir za; Arnautović Šerif odsutan; Banjanin Jovo za; Bogojević Vasa odsutan; Vidaković Antun za; Viločić Osman za; Vujić Pavle za; Vukčević Dr. Stanojlo odsutan; Gavrilović Dr. Emilo za; Gavrilović Dr. Bogdan za; Gaj Ljudevit za; Glušac Dr. Vaso za; Gmajner Dr. Ivan za; Grasl Dr. Georg za; Desnica Dr. Uroš odsutan; Dobrinčić Petar za; Dragović Milutin za; Đirlić Petar za; Ivković Dr. Momčilo odsutan; Ilidžanović Dimitrije za; Jalžabetić Tomo odsutan; Janković Stjepan odsutan; Jovanović Ž. Miloje za; Karamehmedović Dr. Hamdija odsutan; Kovačević Toma odsutan; Kostić Petar odsutan; Kostrenčić Dr. Marko odsutan; Kukuljević-Sakcinski Fran za; Ljubibratić Dr. Sava za; Mažuranić Dr. Želimir odsutan; Majstrovčić Dr. Ivo odsutan; Marjanović Milan za; Mahmudbegović Sefedin za; Mitrović Vladimir odsutan; Mičić Dr. Mića za; Mihaldžić Stevan za; Muftić Salim odsutan; Novak Dr. Fran za; Obradović Paja za; Pavelić Dr. Ante za; Petrović Milutin za; Ploj Dr. Miroslav odsutan; Popović Daka za; Popović Matija za; Popović Milan za; Ravnihar Dr. Vladimir za; Radovanović Krsta za; Radulović Marko za; Rajar Dr. Janko odsutan; Rožić Dr. Valentin za; Samurović Janko za; Simonović Milan odsutan; Smiljanić Krsta za; Stanišić Dr. Aleksa za; Stanković Jovan za; Sulejmanović Dr. Džafer za; Teslić Petar za; Timotijević Kosta odsutan; Tomašić Dr. Ljubomir za; Tomić Svetozar za; Trinajstić Dr. Dinko za; Ubavić Pavle za; Frangeš Dr. Oton odsutan; Hadži Bošković Trajko za; Hadži Ristić Spira za; Hribar Ivan za; Cеровić Gavrilović za; Šverljuga Dr. Stanko odsutan; Šilović Dr. Josip za; Šola Aatnasije za; Šuperina Dr. Benjamin za.

(Posle glasanja).

Potpretsednik **Jovan Altiparmaković**: Izvolite, gospodo senatori, čuti rezultat glasanja. Glasalo je svega 50 senatora, i svi su glasali za. Prema tome, objavljujem da je Senat primio u celini predlog Zakona o srednjim trgovačkim školama.

Prelazimo, gospodo, na drugu tačku dnevnoga reda.

Druga tačka dnevnoga reda je pretres izveštaja Odbora o predlogu senatora g. g. Svetozara Tomića i drugova za izmene i dopune u Zakonu o poslovnom redu u Senatu.

Molim gospodina izvestioca većine da pročita svoj izveštaj.

Izvestilac većine **Svetozar Tomić** čita:

IZVEŠTAJ

Senatskog odbora za izmenu i dopunu Zakona o poslovnom redu u Senatu.

Paragrafom 134 Zakona o poslovnom redu dato je pravo Senatu da može Poslovnik menjati rezolu-

cijom. Odbor za izmene i dopune Poslovnika proučavao je predlog za izmene i dopune Poslovnika, podnet od strane g. Svetozara Tomića, senatora i drugova i našao da je predlog dobar i prihvatljiv.

Težnja Odbora u svom radu bila je da se prema stečenom iskustvu već kod same dosadašnje primene Poslovnika, zatim prema raznim mišljenjima i s obzirom na obilan program rada, koji očekuje Senat, pojedine odredbe Poslovnika, kako je u predlogu navedeno, izmene i dopune kako bi se tehnička strana usavršila radi lakšeg i bržeg obavljanja poslova.

Kako raniji Poslovnik nije imao zakonsku formu, dok je sadašnji naš Poslovnik zakon, to je Odbor ipak izbegavao u koliko je to bilo moguće, da u predlogu rezolucije unese naredjenja, koja bi imala karakter Zakona i koja bi možda u našoj administrativnoj i sudskoj praksi mogla izazvati sukobe.

Odbor je pri proučavanju Zakona o poslovnom redu našao da § 10 ima potpuno karakter Zakona. Zato se odbor saglasio da izrazi želju, da Senat u što skorijem vremenu izradi jedan predlog specijalnog Zakona u kom bi se izrično reklo da se od sada Zakon o poslovnom redu u Senatu može menjati kako u pojedinostima tako i u celini jedino zakonodavnim putem.

Isto tako Odbor se trudio da sa izmenama i dopunama Poslovnika u svima odredbama bude što precizniji, što je opet neophedno za brzi rad u Senatu, a pri tome da ne ugrozi ni prava.

Kako je Zakon o poslovnom redu u Narodnoj skupštini skoro u potpunoj organskoj vezi sa Zakonom o poslovnom redu u Senatu, to su članovi našeg Odbora za izmene i dopune Poslovnika saradivali na ovim izmenama i dopunama, zajedno sa članovima Odbora Narodne skupštine.

Takvim radom Odbor je postigao potpunu saglasnost svih članova i Kraljevske vlade i podnoseći Senatu ovaj svoj izveštaj moli da ga u celosti usvoji.

Za izvestioca je određen g. Svetozar Tomić senator.

25 februara 1932 godine
Beograd.

Pretsednik Odbora
Iv. Hribar, s. r.

Sekretar,
Jovo Banjanin, s. r.

Članovi:

Dr. D. Trinajstić, s. r.
Svet. Tomić, s. r.
Salim Muftić, s. r.

PREDLOG

Za izmene i dopune Zakona o Poslovnom redu u Senatu.

§ 6. — prva alineja dopunjuje se sa rečju: „**potpretsednik**“ tako da cela alineja glasi: „Verifikacioni odbor bira sebi pretседnika, potpretsednika, sekretara i jednog ili više izvestilaca.“

§ 9. — u trećoj alineji, mesto reči: „uništiti“ staviti „**poništiti**“. Tako da cela alineja glasi: „Senat može osnažiti izbor, ili ga poništiti ili odgoditi od-

luku o njemu i narediti da se učini potreban izvidaj; ali se ovo pitanje mor rešiti najdalje u roku od tri meseca.

§ 12. — sa dopunama i izmenama glasi:

„Senator ne može biti: član Upravnoga odbora Uprave državnih monopola, član Upravnog i Nadzornog odbora Narodne Banke, Državne Hipotekarne Banke, Klasne Lutrije, Privilegovane Agrarne Banke, Državnih brogarskih društava, Državnih fabrika šećera i svih drugih preduzeća i društava, koja su državna svojina ili u kojima je država akcionar sa najmanje 5% kapitala, ili ih subvencionise. Isto tako senator ne može biti član Upravnog ili Nadzornog odbora onih akcionarskih društava i preduzeća, koja imaju rudarska prava ili povlastice, ili koja uopšte imaju poslovne ugovore sa državom, ili koja imaju naročite i izuzetne povlastice po specijalnim zakonima.

Alineja druga menja se i glasi:

„Senator je dužan ako sam nije podneo ostavku na članstvo u Odboru pomenutih ustanova — da u roku od mesec dana, računajući od izvršene verifikacije mandata ili od dana kada je postao član dotičnog odbora, dostavi, preko Predsedništva Senata, svoj slučaj Verifikacionom odboru, koji će pozvati senatora da se u roku od 8 dana izjasni, pribaviti podatke za odluku i doneti je odmah. Ako to senator ne učini u određenom roku, Verifikacioni odbor, čim za takav slučaj sazna, ili mu on bude dostavljen, smatraće da je senator podneo ostavku na svoj senatorski mandat doneće o tome odluku i saopštiti je Senatu“.

Alineja treća menja se i glasi:

„Svoje odluke Verifikacioni odbor saopštava Senatu i o njima se rešava, bez pretresa, na prvoj sednici poimeničnim glasanjem.“

§ 13. — u trećoj alineji menja se i glasi:

U mesto: „po godinama najstariji kandidat“, — dolazi „po godinama stariji kandidat“.

U poslednjoj rečenici iste alineje menja se i glasi:

„Glasanje o izboru svih senatorskih časnika može se vršiti i jednovremeno posebnim listama.“

§ 17. — alineja treća menja se i glasi:

„stalni odbori biraju se u početku svakog redovnog saziva. Naročiti odbori traju dok ne svrše posao.“

§ 19. — dopunjuje se i glasi:

„Finansiski odbor ima 15 članova. Ostali stalni odbori imaju po 11 članova. Naročiti odbori koliko Senat odredi.

Za stalne i naročite odbore jednovremeno će se izabrati jednaki broj zamenika, koji imaju ista prava kao i članovi kada ih zamenjuju.

§ 20. — alineja četvrta menja se i glasi:

„Senat, ako nađe za potrebno, može bez diskusije odrediti rok do koga Odbor treba da podnese izveštaj. U slučaju da to Odbor ne učini, izuzimajući kad mu je rok produžen, Senat može izabrati novi Odbor.“

Alineja peta menja se i glasi:

„Odbor može rešavati, ako je prisutna jedna trećina njegovih članova. Punovažni zaključci donose se većinom prisutnih članova Odbora, a ako su glasovi podeljeni, to se konstatuje u odborskom izveštaju i predlog, o kom se glasalo, podnosi se Senatu na rešavanje.“

§ 20. — dodaje se alineja sedma koja glasi:

„Dužnost je člana odbora da redovno dolazi na sednice ili o svome izostanku izvesti predsednika odbora koji će pozvati zamenika s njegove liste.“

§ 21. — menja se i dopunjuje:

U trećoj alineji na mesto reči: „o kom se u odboru rešava“, da bude: „o kom se u odboru rešavalo“.

U četvrtoj alineji na mesto reči: „najdalje za pet dana“ da bude: „najmanje za 24 sata po završenom pretresu u odboru.“

§ 26. — druga alineja, pri kraju, dodaje se:

„Na zajedničkim sednicama Senat i Narodna skupština mogu raspravljati i o Adresi na Prestonu Be sedu kao o jednoj celini“.

§ 29. — alineja prva: mesto: „kad to zahte Predsednik Senata“ treba da glasi: „Kad to predloži Predsednik Senata“.

Alineja druga:

Mesto: „Ako su tajnost zahtevali“, treba da glasi: „ako su tajnost predložili“.

§ 31. — alineja prva dopunjuje se:

Posle reči: „na kraju sednice bez pretresa“, umeće se nova rečenica, koja glasi: „Senat, na predlog Vlade ili Predsednika Senata, može da skine pojedine tačke sa dnevnog reda.“

§ 32. — dodaje se alineja treća: „Zapisnici Senata objavljivaće se u „Službenim Novinama“.

§ 43. — Mesto: „Senat će bez diskusije rešiti koliko će se sednica ostaviti za govore drugih senatora“, treba da glasi: „Senat može, bez diskusije, rešiti koliko će se sednica ostaviti za govore drugih senatora.“

§ 45. — alineja prva dopunjuje se i glasi:

„Govornik može govoriti samo o pitanju koje je na dnevnom redu. On ne sme u svom govoru vredati i klevetati niti ulaziti u pretres privatnog života ničije ličnosti.“

Alineja druga dopunjuje se i glasi:

„Zabranjeno je čitati besede, ali je dopušteno služiti se beleškama i navodima. Isto tako zabranjeno je čitati službene, ... itd.“

§ 49. — alineja prva:

Mesto: „Pre prelaza na dnevni red Predsedništvo i Vlada“ itd. treba da glasi: „Pre prelaza na dnevni red, a po potrebi i za celo vreme trajanja senatorske sednice, Predsedništvo i Vlada“, itd.

§ 50. — briše se i nov glasi:

„Predsednik Senata, kad primeti da u senatorskoj dvorani nema dovoljno senatora, može predložiti da se izvrši prozivka.“

§ 53. — iza reči: „U ovom drugom slučaju izbor toga odbora“, dodaje se: „može se izvršiti u istoj ili narednoj sednici“.

§ 54. — alineja prva:

Pri kraju iza reči „... a razda senatorima“ dodati: „na način, kako je to predviđeno u § 7 ovoga Zakona.“

Alineja druga da glasi:

„Senat će utvrditi dan u koji će se otvoriti pretres. Pretres se može otvoriti tek pošto proteče najmanje 24 sata od kako je razdan štampani odborski izveštaj.“

§ 55. — alineja druga:

Pri kraju dodati u produženju rečenicu: „čim se završi pretres svakog pojedinog odeljka (glave) zakona.“

§ 56. — Iza reči: „može prostim glasanjem“ dodaje se ustajanjem i sedenjem.“

Iza reči: „bez pretresa“ dodaje se: „odmah sam rešiti ili.“ Iza reči: „njegove izmenjene i dopunjene odredbe“, dodaje se: „Za ovaj odbor posao se ima odmah sastaviti. itd.“

Iza reči: „Ovako ispravljeni predlog“, dodaje se: „sopštiće se Senatu, ili ako su popravke većeg značaja, razdaće se štampan.“

§ 64. — alineja prva menja se i glasi: „Čim izveštaj o predlogu, koji je oglašen za hitan, izade iz odbora, Predsednik će ga dostaviti Senatu najdalje u roku od 24 sata na način predviđen u paragrafu 7, a Senat može rešiti da pretres otpočne odmah ili naredne sednice“.

§ 65. — dodaje se alineja druga, koja glasi: „Od hitnosti se može odustati u samom odboru ili u Senatu pre početka pretresa, ako to predloži onaj koji je hitnost tražio. O tome će sam Odbor ili Senat rešiti bez diskusije.“

§ 72. — alineja druga:

Poslednja rečenica menja se i glasi: „...Svaka se interpelacija mora oštampati i senatorima razdati najdalje 24 časa pre pretresa“.

§ 93. — alineji prvoj dodaje se:

„U slučaju da je odborski izveštaj podeljen sadržinom na tačke pod 1, 2, 3, itd., glasanje se vrši po tačkama sedenjem ili ustajanjem“.

§ 111. — alineja druga:

Prva rečenica menja se i glasi: „Senator može dobiti radi privatnog posla odsustvo sa dnevnicom u jednom sazivu najviše petnajest dana“.

§ 115. — dodaje se alineja druga, koja glasi: „O ostavci senatora rešava Senat, bez pretresa, čim mu se izveštaj Verifikacionog odbora saopšti“.

§ 119. — alineja prva:

Iza reči: „Radi toga potreban broj stražara — dodaje se: „i policijskih činovnika i službenika“, a na kraju alineje mesto: „i iz redova žandarmerije“ staviti: „iz redova policijskih organa“.

Alineja druga, na kraju dodaje se: „ili od onoga, koga za to odredi Predsednik Senata.“

Alineja treća (nova):

„Predsednik Senata izdavaće potrebne naredbe za održavanje reda i čuvanje bezbednosti Senata“

§ 121. — mesto reči: „slušaoca“; dolazi reč „slušač“.

§ 134. — u drugoj alineji mesto reči: „bar pet dana pre donošenja odluke“, staviti: „najmanje 24 sata pre donošenja odluke.“

Dodaje se treće alineja: „O predlogu se rešava kao o rezoluciji, ali se glasa paragraf po paragraf ustajanjem i sedenjem.“

Glava petnajesta. —

Prelazna narednja.

§ 135. — Svaki senator dužan je da u roku od 15 dana po stupanju na snagu donetih izmena i dopuna, postupi u smislu paragrafa 12, ovog Poslovnika,

u protivnom, primeniće se odredbe paragrafa 12 istog Poslovnika.

Izvestilac **Svetožar Tomić:**

Gospodo, odborska većina uzela je za osnovu da se ove izmene i dopune izvrše po paragrafu 134 sada važećeg Poslovnika i to na način kako taj paragraf nalaže. Odbor je pretresao u nekih osam sednica ove izmene i dopune i u tom je naišao na izvesne teškoće da pojedini paragrafi Poslovnika imaju hitno zakonski karakter i da bi njihova izmena mogla doći u koliziju sa drugim zakonima u našoj administraciji. Imajući to u vidu, a u saglasnosti sa Odborom za izmene i dopune Poslovnika u Narodnoj skupštini došli smo do mišljenja, da se Senatu podnese specijalni predlog zakona, koji bi sadržavao odredbe, da se od sada izmene i dopune Poslovnika u pojedinosti i u celini, mogu vršiti samo zakonodavnim putem. Odborska većina podnoseći svoj izveštaj o izmenama i dopunama Poslovnika vodila računa o svim iskustvima stečenim dosadanjim radom u Senatu, kao i o svima poteškoćama na koje bi se moglo naići u toku rada. Vodilo se računa o tom da se savladaju teškoće i da se ubrza rad Senata, ali da se ipak time nikoliko ne krnje prava senatora.

I manjina u Odboru saglasila se u potpunosti i celini sa svima izmenama i dopunama izuzevši u dvema tačkama, tj. u naslovu ovih izmena i dopuna i paragrafa 134, kao što ćete čuti iz izveštaja g. izvestioca manjine, koji oni traže da se ukine. Većina, podnoseći ovaj izveštaj, moli Senat, da ga primi onako kako je i da u buduće primi k znanju želje da Senat poslovni red može da menja samo zakonodavnim putem.

Potpredsednik **Jovan Altiparmaković:** Ima reč izvestilac manjine g. Jovan Banjanin.

Izvestilac manjine **Jovo Banjanin:** Gospodo senatori, ja ću u prvom redu biti slobodan da Vam pročitam izveštaj odborske manjine i predlog koji ta manjina stavlja. Izveštaj glasi:

IZVEŠTAJ

Manjine senatskog Odbora za izmene i dopune Zakona o poslovnom redu u Senatu.

Potpisani članovi odvajaju se od izveštaja većine Odbora za proučavanje predloga g. Svetožara Tomića i drugova o izmenama i dopunama u Zakonu o poslovnom redu u Senatu uz sledeće obrazloženje:

Iako smo u Odboru bili mišljenja, da su predložene izmene i dopune zakona o poslovnom redu u Senatu potrebne radi što pravilnijeg i bržeg rada u Senatu, te prema tome potpuno su na svome mestu ipak nalazimo da se na predloženi način ne bi smeo menjati Poslovnik Senata, budući da je po našem Ustavu tačno predviđeno na koji se način mogu donositi odnosno menjati pojedini zakoni, a to je, da se izmene i dopune svih zakona a prema tome i ovoga zakona o poslovnom redu u Senatu jedino mogu činiti samo putem zakona a ne putem rezolucije Senata.

Stoga, podnoseći ovo svoje odvojeno mišljenje, molimo Senat, da ga kao pravilno izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen g. Jovo Banjanin, senator.

Beograd, 24 februara 1932. g.

Članovi odbora: Jovo Banjanin, s. r., Milan Marjanović, s. r., Dr. Savo Ljubibratić, s. r., Vladimir Mitrović, s. r.

Predlog koji smo s tim odvojenim mišljenjem izneli glasi:

Odvojeno mišljenje članova odbora za proučavanje predloga g. Svetozara Tomića senatora i drugova za izmene i dopune zakona o poslovnom redu u Senatu,

Predlažemo da naslov predloženih izmena i dopuna Poslovnika glasi ovako:

Predlog Zakona za izmene i dopune Zakona o poslovnom redu u Senatu od 3. decembra 1932 godine.

Sa svim ostalim izmenama i dopunama saglasni; smo koje je predložila većina odborska s tim, da se paragraf 134 Zakona o poslovnom redu u Senatu ukine.

Beograd, 26. februara 1932. g.

Članovi odborske manjine: Jovo Banjanin, s. r., Dr. Savo Ljubibratić, s. r., Milan Marjanović, s. r., Vlada Mitrović, s. r.

Gospodo senatori, po mome skromnome mišljenju ovo je jedno pitanje od neobične krupne načelne važnosti. Svi mi treba da vrlo dobro razmislimo, kad treba da se odlučimo zašto ćemo i za koji ćemo predlog glasati.

Gospodo senatori, Ustav Kraljevine Jugoslavije od 3. septembra 1931 godine u članu 26 kaže: „Zakonodavnu vlast vrše Kralj i Narodno predstavništvo. Narodno predstavništvo sastavljaju Senat i Narodna skupština“. Ova odredba Ustava, gospodo, apsolutna je. Ona ne poznaje nikakva izuzetka. Ona ne dopušta nikakvog odstupanja i kad bi se dopustilo bilo kakvo odstupanje od ove osnovne odredbe i ustanove Ustava to bi značilo uzdrmati temelje čitavog našeg ustavnog poretka.

Gospodo senatori, mi smo ovde, ulazeći u pretresanje ovog predloga, u jednoj nedoumici, jer nismo načisto o čemu mi upravo raspravljamo.

Većina odborska našla je jedan ekspedijens. Ona je jednostavno kazala: Predlog za izmene i dopune zakona o poslovnom redu u Senatu. I to se nastoji opravdati u izveštaju većine time, da raniji poslovnik skupštinski nije imao zakonske forme, dok je sadašnji poslovnik zakon, i zato je odbor izbegavao, da u predlogu rezolucije unese naređenja koja bi imala karakter zakona i koja bi možda i našoj administrativnoj i sudskoj praksi mogla izazvati sukobe.

Gospodo, odbor je dakle izbegavao da dade zakansko značenje ovom predlogu. Išao je u tom tako daleko, da je izbegavao da dade i pravilan naslov svom predlogu, jer bi pravilno bilo, da većina predloži predlog rezolucije za izmene i dopune zakona o poslovnom redu. Ali je većina sama osetila i videla koliko bi bilo apsurdno, da se jednom rezolucijom menja zakon. Ona je mislila, da je najbolje da se postavi bez imena, ali ipak donasa predlog da se menja zakon.

Gospodo, ovakova neodređenost, nešto što nije ni muško ni žensko, ne može biti. Srednjeg nema ovde, ili je nešto zakon ili je rezolucija, a izmene se ne mogu vršiti drugim putem nego onim kako je to propisao član 26. Ustava. Onoga časa kada mi jedan zakon menjamo rezolucijom, i kad u taj zakon unosimo rezoluciju, onda smo mi time čitav zakon pretvorili u rezoluciju. Jer, znači, da smo mi svojim izme-

nama dopustili, da ono što ne menjamo snagom naše rezolucije, ostaje na snazi. Celi zakon dakle postaje rezolucija. Ne može biti, gospodo, da jedno zakonodavno delo bude jednim svojim delom zakon, a drugim rezolucija. A ja vas pitam, gospodo, ko nama daje pravo, da jedan zakon, koji nosi potpis kraljev, menjamo rezolucijom. (Dr. Šilović: Zakon nam daje). Ustav nam ne daje to pravo. (Dr. Superina: Ovo je Zakon prije Ustava). Nije prije Ustava. Zakon o poslovnom redu od 3. decembra 1931 god. donesen je po Ustavu od 3. septembra 1931. god., i to je donesen na osnovu člana 117. Ustava, koji kaže: „Do dana sastanka Narodnog predstavništva Kralj izdaje i proglašuje zakone ukazom.“

Ukaz premapotpisuje predsednik Ministarskog saveta, resorni Ministar i Ministar pravde.“

Ovaj je zakon od 3. decembra donesen dakle tačno po ustavnim odredbama. Mi smo položili zakletvu na ustav i mi smo Ustav primili u svim odredbama njegovim pa i u odredbi člana 26 i 117 Ustava. I dok te odredbe postoje, dotle mi moramo poštovati i ovaj zakon.

Ali, gospoda se pozivaju na član 134 poslovnoga reda, koji kaže: da se Poslovnik Narodne skupštine i Senata može menjati rezolucijom. Gospodo, utvrđeno je među nama u bezbrojnim diskusijama, koje smo imali, da je ova ustanova u poslovnom redu, ostala iz vremena kada poslovnik nije bio zakon.

Sasvim je druga stvar kad je po Vidovdanskom Ustavu bilo određeno da Skupština sama sebi daje Poslovnik. Skupština je u punom ustavnom pravu dala Poslovnik onakav kakav ga je i donela. Ova ustanova paragrafa 134 ostala je kao omaška iz onoga vremena kad Poslovnik nije bio zakon i mi se jednom omaškom zakonskom ne možemo služiti da udarimo u temelje samoga Ustava. — Vi ste, gospodo, videli i danas u Klubskoj sednici u kolikoj smo neprilici bili kad smo govorili na koji ćemo način i po kojim odredbama Poslovnika rešavati o ovome predlogu. Jer, ako je rezolucija, onda se raspravlja po paragrafu 69, a ako je zakonski predlog raspravlja se po svima pravilima poslovnog reda za raspravu zakonskog predloga, a u prvom redu po paragrafu 55 poslovnog reda. Kaže se: Najpre ćemo to primiti kao rezolucija, a onda kao zakonski predlog. Ne ide tako, gospodo. Ili je ovo rezolucija, ili je zakonski predlog. Ako je rezolucija onda se mora raspravljati po čl. 69 poslovnog reda, a ako je zakonski predlog onda se mora raspravljati po paragrafu 55. Kao i u naslovu, predloga većine htelo se to nekako mimoći, pa da raspravljamo sad kao rezoluciju, a sad kao zakonski predlog.

Gospodo, rečeno je mnogo puta u odborskim i klubskim sednicama da je ovo jedno stečeno pravo Parlamenta i da Parlament treba da ga čuva, ali ja tvrdim, da je ovo jedna zakonska omaška, a zakonskim omaškama ne mogu se sticati nikakva prava, — pogotovu kad ta prava idu protiv ustavnih prava naše države. — Gospodo, paragraf 134 Poslovnika je jedna pukotina, jedna rupa u Zakonu, i ja neću i ne želim da se prava provlače kroz rupe i pukotine. Kad dode vreme, — a i ja želim da ono što pre dođe — da poslovni red donosi sam Parlament, onda će prava ući kroz otvorena vrata i neće trebati da se krijumčare. Ali danas je ovo zakon i treba da ostane zakon sve dok se prilike u našoj zemlji ne budu

tako normalizirale i stabilizirale, da se ne moramo bojati nikakvih neželjenih iznenađenja. — Ja, gospodo, ovo što govorim ne govorim uzalud. Ja znam dobro i odnose u zemlji i prilike u našem Parlamentu. Ja ne želim da Senat ostavlja pukotine u našem zakonodavstvu.

Kazano je u tom izveštaju većine da se Odbor pri proučavanju zakona o poslovnom redu saglasio da izrazi želju da Senat u što skorijem vremenu izradi jedan predlog specijalnog zakona u kome bi se izrično reklo da se od sada zakon o poslovnom redu u Senatu može menjati kako u pojedinostima tako i u celini jedino zakonodavnim putem. — Gospodo, ovo ne ide, niti je moguće. Mi sebi arogiramo pravo da jedan zakon pretvaramo u rezoluciju, a onda tu rezoluciju opet u zakon. — Ustav je tačno odredio koji faktori sarađuju u zakonodavnoj vlasti. Mi hoćemo da rezolucijom menjamo poslovnik Senata, a Narodna skupština hoće rezolucijom, da promeni svoj Poslovnik, tako da Poslovnik Senata ne ide pred Narodnu skupštinu, poslovnik Skupštine pred Senat, a obadva da ne idu na Kraljevsku sankciju.

A posle, kada je to postalo rezolucijom, posle hoćemo da se donese samo jedan mali paragraf zakonskog predloga, da se paragraf 134 briše, i da to što je rezolucijom donešeno, i gde nije imao mogućnosti Senat da se izjasni o skupštinskoj rezoluciji a Skupština o Senatskoj rezoluciji, da to jednostavno postane zakon. To ne ide gospodo. Mi hoćemo danas, da načinimo čudo: da od zakona napravimo rezoluciju, ili da napravimo i drugo čudo: da od te rezolucije posle napravimo zakon, a to je apsolutno nemoguće. (**Dr. Emilo Gavril:** Možda nećemo ni praviti zakon. To je samo prazna želja.) To je prazna želja, kaže g. dr. Gavril. Mi treba da pazimo šta radimo. Nije tačno da je ovaj poslovni red samo kućni red ovog doma. Kad bi to bilo, o njemu bismo drukčije razgovarali. Ali u ovaj zakon su unete i čitave ustanove odredbe. U ovaj zakon unesena je, opet jednom omaškom, i zakletva koju polaže Narodno Predstavništvo. I ja vas pitam: hoćete li vi postati da neko sutra, prekосуtra ili do godine rezolucijom menja i zakletvu, koju će polagati Narodno Predstavništvo? (**Dr. E. Gavril:** Može doći i to vreme). Može doći. Sve može doći. Ako mislimo da otvorimo vrata, da sve može doći, onda je druga stvar. (**Dr. E. Gavril:** Sve dobro!) Sve dobro. Videli smo sve dobro što je doneseno i u drugim zemljama. Narodno Predstavništvo ima u prvom redu kao glavni svoj zadatak da čuva Ustav i ustavni poredak. Pošto mi imamo danas dva doma Narodnog Predstavništva, ja sam slobodan naglasiti, da ovaj Senat, ako hoće da ima svog moralnog opravdanja, koje će opravdati njegov opstanak, da on u prvom redu mora čuvati ustavna prava ove zemlje. Jedino čuvanjem ustava možemo stvoriti zdrave i pravilne uslove i temelje za dalje razvijanje naše ustavnosti i našeg parlamentarizma, za izgrađivanje jugoslovenske demokratije, istinske i potpune, što je cilj naših nastojanja. Ali, dok Ustav postoji, dotle taj Ustav moramo čuvati, jer samo stojeći na ustavnom temelju možemo dalje raditi. Bila je jedna stara rimska maksima, koja je kazala: Dura lex sed lex. Oštar tvrd zakon, ali je zakon. I naše stajalište mora biti to, da Ustav, dok postoji, mora biti Ustav za nas i za svakoga. Ako odstupim od tog temelja, mi smo pustili da se stvori ne samo je-

dna pukotina u zakonodavstvu, nego da se na sve strane stvore pukotine, kroz koje će prolaziti ne znam kakve težnje i ne znam kakvi interesi.

Ja zato molim visoki Senat da primi izveštaj odborske manjine i predlog odborske manjine kao svoj zaključak.

Potpredsednik **Jovan Altiparmarković:** Gospodo, s obzirom na poodmaklo vreme, ja prekidam ovu sednicu, a nastavićemo je posle podne u 4 i po časa.

(Sednica je prekinuta u 12.30 časova).

Nastavak sednice u 17.20 časova.

Predsednik **Dr. Ante Pavelić:** Nastavljamo sednicu. Za reč se prijavio g. dr. Superina Benjamin.

Dr. Benjamin Šuperina: Gospodo senatori, izbilo je ovde jedno razmimoilaženje između većine i manjine odbora, (glasovi sa strane desnice: Nema većine ni manjine), za izmenu i dopunu poslovnoga reda u Senatu. I od strane g. Banjanina kao branitelja manjinskog izveštaja... (glasovi sa desnice: Nema manjine ni većine, nego 4:4) Iznešeno je da predlog (Gavrilo Cerović: Nema tu predloga) izneseno je da predlog g. Svetozara Tomića nema zakonske podloge. Ja ću biti tako slobodan da citiram neke ustanove Ustava i Zakona, kojima ću dokazati, da je predlog g. Tomića i drugova potpuno zakonit, da je ustavan, da mu ni s koje strane ne može biti prigovora.

Zakon o poslovnom redu u Senatu ima datum od 3. decembra 1931 godine, te je u „Službenim novinama“ od 5 decembra 1931 god. Ja sam si nabavio te „Službene novine“ pa ću gospodi senatorima da pročitam uvod koji glasi: „Mi Aleksandar prvi po milosti Božjoj i volji narodnoj Kralj Jugoslavije, na predlog našeg Ministra unutrašnjih dela, Predsednika Našeg Ministarskog saveta, propisujemo i proglašujemo Zakon o Poslovnom redu u Senatu“ Taj zakon nosi potpis Gospodina Predsednika Ministarskog saveta i Ministra unutrašnjih dela (Glas sa desnice: To je irelevantno!) Zatim Ministra pravde g. Kojića. To se, gospodo, posve slaže sa propisima čl. 117 Ustava, koji kaže: „Do dana sastanka Narodnog Predstavništva Kralj izdaje i proglašuje Zakone Ukazom. Ukaz prema potpisuje Predsednik Ministarskog saveta, resorni Ministar i Ministar pravde.“

Ovaj su zakon, dakle, potpisali svi oni faktori, koji po Ustavu imaju pravo da izdaju zakone do dana sastanka Narodnog Predstavništva. Gospodo, Senat je izabran 3 januara 1932 god., a jedan ili dva dana prije dana sastanka Senata, 11 januara ove godine, imenovana su još 28 senatora. Gospodo, do tada nisu se mogli izdavati zakoni onako kako misli da je trebalo biti g. Banjanin, jer onda još nije bilo Narodno predstavništvo. (Senator Jovan Banjanin: Baš na protiv..) nije bilo onog faktora koji je vlastan stvarati zakone; nije bilo ni Narodne Skupštine ni Senata, i zato je ovaj zakon, kojim se određuje i propisuje poslovni red za Senat, sasvim skladan sa Ustavom. Ustav ima datum od 3 septembra 1931 god., te je istoga dana obnarodovan u „Službenim novinama“. U istinu dakle počeo je funkcionisati taj Ustav tek konstituiranjem Narodne skupštine i Senata i otvaranjem sednice po Njegovom Veličanstvu Kralju. Prije toga, može se re-

ći, da nije ni bilo tih ustavnih faktora, ni Narodne skupštine ni Senata; na ime: ni Senat ni Narodna skupština nisu mogli raditi. Kad dakle postoji mišljenje da ovaj zakon nije u skladu sa Ustavom, onda je to jedna velika pogreška, naročito radi toga, jer je dosta deplasirano da mi o tom raspravljamo posle Prestone Besede i posle Adrese narodnog predstavništva. Ako je — kao što sam dokazao da jest — ovo Zakon, onda su, razumije se, samo po sebi, zakon i sve odredbe, svi paragrafi toga zakona. Ne može se govoriti tu da je išta prokrijumčareno ili da ima ma kakav propis je zakonit, i kada mi u granicama toga zakona postupamo, postupamo posve zakonito. Prema tome je i predlog rezolucije g. Tomića posve zakonit. Moglo bi se jedino prigovoriti da je nezgodno što je taj predlog iznesen jednom rezolucijom, jer bi se moglo naći gospode senatori, koji bi za jedan dio predloga glasali, a ne bi glasali za drugi dio predloga.

Nu, gospodo, ako se nade većina za ovu formu, onda je stvar rešena. Nema dakle nikakve suprotnosti između člana 134 i 69 Poslovnika. Ovi se propisi Poslovnika međusobno po svemu poklapaju. Predlog rezolucije je ovde, o njemu se vodi debata i o čemu će se glasati.

Gospodo, ovim Zakonom je Senatu dato pravo da može propise Zakona o poslovnom redu menjati i nadopunjavati. Ja neznam u čemu bi to bilo neispravno ili možda neustavno. Pa gospodo, svi parlamenti sveta stvaraju sebi poslovničke redovno sami. I ako nam je ovim Zakonom dano to pravo, dano nam je ono isto pravo, koje imaju svi parlamenti celoga sveta da sebi stvaraju tako zvani kućni red, poslovnik. Ali, rečeno je, moglo bi se desiti da Narodna skupština, dapače i Senat, stvori takve rezolucije koje bi bile protivu ustavne, pa se je spomenula i zakletva i boljševizam i koješta. Gospodo, ja mislim da je ovo što je rečeno još više nezgodno, jer ceo svet zna, i mi znamo da se ovakve stvari o ukidanju propisa o prisegi i ovom drugom ne rešavaju rezolucijama, odlukama i glasanjem, nego se rešavaju jednim drugim sasvim težim putem, i ja vam o tome neću da govorim. I baš radi toga je vrlo nezgodno, kada se je to u ovom Visokom domu spomenulo. Ja verujem da gospodin koji je to spomenuo, da je imao dobru volju, da nije imao nakane da misli na ono što sam ja spomenuo. Ali, gospodo, njegova dobra volja da brani ustavnost je mnogo jača od njegovih razloga. Ti razlozi prosto ne postoje. I kad sve to dovedemo u sklad, kad sve to pročitamo i promislimo, ja ne vidim da bi se mogla naći ma i koja rupica, kroz koju bi mogla da ude ona misao koju je izneo g. Banjanin, da mi nisam vlasni rezolucijom menjati naš Poslovnik.

Gospodo, moguće je, da se izmena Poslovnika provede i Zakonom, jer paragraf 134 kaže: „ovaj Poslovnik Senat može menjati svojom rezolucijom.“ Tu su dakle, otvorena vrata i Zakonu. Sada se pita: je li oportuno da mi sada idemo putem zakona, kad možemo to isto postići putem rezolucije. Već je Dr. Šilović, naš poznati i priznati jurista rekao, a ja ne mogu drugo reći, nego opetovati sa ovog mesta ono što je on rekao, da ne bi to bilo uputno, jer bi se moglo desiti da naš predlog Zakona prihvati Narodna skupština, ali da Narodna skupština ne pođe tim putem i da rezolucijom menja svoj Poslovnik.

I onda mi bismo bili u vanredno teškom položaju, premda sam ja uveren, kad bi do toga došlo, da Na-

rodna skupština to prihvati, naime, da Zakon o poslovnom redu koga izmeni Senat, Narodna skupština menja rezolucijom, jer to ne bi nikada našlo Kraljeve sankcije.

Gospodo, ja mislim da sam rekao sve što je potrebno i da je suvišno još o tome da govorim, jer stvar je tako jasna, da jasnija ne može biti. Zato ja preporučujem da Senat prihvati predlog rezolucije g. Tomića i da se u tom smislu provede izmena Poslovnika. (Odobranje).

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Reč ima g. Ministar prosvete.

Ministar prosvete dr. Dragutin Kojić: Poštovana gospodo senatori, posle ovako iscrpnog govora g. senatora dr. Šuperine neka mi bude dozvoljeno da kao član Kraljevske vlade i u ime kraljevske vlade dam jednu izjavu. G. Šuperina je razložno i dokumentovano izneo predlog većine vaše, i dokazao da se rezolucijom može menjati Poslovnik u Senatu i da taj predlog nije protivustavan ni protivzakonit. No i da se momentalno primi i drugo gledište koje je izraženo u predlogu manjine, dolazi drugi momenat o kome ja mislim da bi Senat trebao da vodi puno računa. Jednobražnost rada u gornjem i donjem domu, u jednom i drugom zakonodavnom telu, princip je koji važi za sva narodna predstavništva u onim zemljama gde postoji dvogubi predstavnički sistem. Vi ste imali pred sobom već slučaj Narodne skupštine, koja je zaključila da se ovoga puta rezolucijom može da promeni Zakon o poslovnom redu. Odbor koji je radio tu rezoluciju, to možemo kazati, nije bio sastavljen samo od članova Narodne skupštine. U toj komisiji koja je prethodno obrazovana i to vrlo pažljivo, i u kojoj je izrađen predlog rezolucije o kome je danas reč, bio je zastupan i Senat i ja sam imao čast da u nekoliko sednica budem prisutan i da osetim kako postoji izvesna harmonija, izvesna saradnja i istovetnost gledištu na to kako ovoga puta treba promeniti Zakon o poslovnom redu u Narodnoj skupštini i u Senatu. Vi znate da je Narodna skupština gotovo već i izvršila taj posao i da je tim povodom Kraljevska vlada zauzela izvesno stanovište. Kraljevska vlada je smatrala da nije ni protivustavno ni protivzakonito, ako ovoga puta bude izmena Poslovnika i u Narodnoj skupštini i u Senatu izvršena rezolucijom. Kraljevska vlada ne može imati jedno gledište o jednom istom predmetu, o jednom istom pitanju u Narodnoj skupštini, a drugo gledište u Senatu. Zbog toga ja imam čast u ime Kraljevske vlade da izjavim, da Kraljevska vlada stoji na stanovištu, da se ovim putem kojim je pošla senatska većina ne vredaju ni odredbe Ustava ni Zakona i da je njeno stanovište koje je zastupala u Narodnoj skupštini nepromenjeno, da ga ona zastupa i u ovom domu. Stoga molim članove ovog uvaženog doma, da izvole primiti predlog većine.

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Reč ima g. Gavril Cerović.

Gavril Cerović: Gospodo senatori, pred nama je jedan zakon od veoma velike važnosti, zakon o poslovnom redu u Senatu. To je naš kućni red. To je kao za jednu kuhinju onaj red kako se kuva ju jela ili za jedan hotel ili za kuću gde jedan domaćin upravlja dobro kućom i gde imaju svi članovi ove kuće da se upravljaju prema tome redu. To je upravo jedan

ustav naš unutrašnji koji važi za nas, nezavisno od onoga koji važi za Narodnu skupštinu. Od ovoga predloga zakon, koji imamo zpred sobom, od ovoga našeg zakona onakvog kakvog nam je predložila Kraljevska vlada i kakvog nam je posle tolikog znoja predložio odbor mi treba da napravimo jedan zakon koji će zaista biti zakon.

Ovde su ponikla dva pravna mišljenja u odboru. To su mišljenja ne većine, ne manjine nego mišljenja: ičetiri i četiri. Ja neću nazivati ono mišljenje većine koje nazivaju gospoda predgovornici, ali ću nazivati mašljenje većine ono što sačinjava g. Banjanin sa društvom, jer tu imamo jednu kvalitativnu većinu, tu imamo ljude koji razumeju zakone i koji znaju šta treba uvesti u svojoj kući i kako treba pravne norme stvarati (**Milutin Dragović: Gospodine** pretседниче opomenite gospodina senatora da ne vreda senatore. Ja za njegovu diplomu ne dajem ništa). Ni ja ne dajem za vašu demagogiju. Kad je g. Tomić govorio o srednjim školama, mi pravnici nismo upadali, jer znamo šta je struka (**Milutin Dragović: Mi nismo vredali!**) Ni mi nismo vredali. Čitali smo, jer znamo da je g. Tomić spreman čovek direktor, filozof, koji ima 30 do 40 godina službe, i kad on govori o školama, tu mi pravnici treba da čutimo i da se povučemo. Ali, molim Vas, u ovim pitanjima treba da se da pravo onima koji znaju šta su zakoni i šta su poslovnici. Ovde ima dva mišljenja, mišljenje tako zvane većine i mišljenje tako zvane manjine. Ja Vam gospodo nazivam većinom ono gde ću glasati, a Vi nazivajte većinom ono gde ćete Vi glasati. Mi imamo ovde svoja mašljenja, opredeljeni smo. Ali sam početak treba da pođe sa toga nacionalnog gledišta, da li mi možemo jedan zakon koji je predložen od Kraljevske vlade, kao zakon menjati rezolucijom, ili ga možemo menjati samo zakonom. To je opšti pravni princip i ja mislim da to i kolibari znaju da se zakoni mogu menjati samo zakonima. Jer ako krenemo tim putem, da rezolucijom menjamo zakon, mi ćemo sutra onaj jučerašnji zakon o pomorskim školama, koji nije ništa drugo nego njihov unutrašnji dnevni red, mi ćemo ga sutra jednom rezolucijom zbrisati i onda od njega nema ništa. (Jedan glas: To ne ide tako!) Šta bi onda bilo od srednjih škola? I to je njihov poslovni ired, jer tamo se govori o tome šta treba da rade studenti, šta treba da rade nastavnici, kako školski brodovi imaju da putuju, šta treba da rade na putovanju itd.

Shvaćajmo to kako hoćemo, jer ja znam, gde god je jedan više onako će biti, ali u ovome momentu neka se shvati da je zaista većina onde gde se zove većinom, — ja ću i o tome Poslovniku da govorim, — neka se i odbaci ovo mišljenje tako zvane manjine, poslovnik kakav je, kako nam je predloženo od odbora i kako nam je dat kao predložen Poslovnik, on je u svakome pogledu neposlovnik. On ne samo da nas ne uvodi unutra, nego nas sputava u jedan lanac, da ne smemo misliti, jer nam određuje rokove, dokle ćemo govoriti, dva, tri, četiri, pet minuti i tako dolazimo kao do onoga kad ne platim telefonski razgovor, pa mi kažu da čekam, da prvo platim, da još dam petnaest dinara da razgovaram.

Jer pretседnik Senata ima da drži sat dokle ja govorim i da mi kaže: „Stoj gospodine Ceroviću, a ja sam možda u najboljoj misli. (Glas: to nije tačno). To je tačno. Nemojte mi molim vas upadati,

jer ja imam prava da govorim. Ako upadate, ja ću vam odgovoriti i neću vam ostati dužan.

Poslovnik u svim svojim odredbama od početka do kraja, strahovito je konzervativan. Ja nisam od onih ljudi koji hoće da demagogišu i da tražim, ako ovde govorim, da me publika sluša, ja govorim samo zato, da me narod čuje. Vi znate, gospodo, koliko sam ja ambiciozan kao član kluba, koliko često govorim, da u klubu svršavamo stvari. Ali vi nećete da čujete, i zato ja ovde moram da uzimam reč, ali ne uzimam za to da govorim samo radi reklame. Ja hoću samo istinu da govorim, rođen sam u istini i samo istinu govorim i sa istinom ću umreti. Nije glavna stvar, da li će jedan poslanik da govori pet, deset, petnaest ili dvadeset minuta, nego je glavno to šta će on govoriti.

Trebalo bi u Poslovniku odrediti, ako su interpelacije ili kakove molbe, koje treba uputiti pojedinoj gospodi Ministrima, da se daju protuodgovori, trebalo bi odrediti malo duži rok, jer često je jedna interpelacija pitanje ne samo onoga poslanika koji podnosi, nego pitanje svih vas, jer se možda tiče jednog ekonomskoga pitanja koje tangira pasivne krajeve, a u drugom slučaju može se ticati drugih krajeva, koji imaju previše, pa se onda traži, šta će se učiniti sa onim plusom, pa bi možda neko lteo da govori o tim pitanjima i ja mislim, da bi vi svi žalili što nije duže o tom govorio.

Ovo je jedna sputanost. Ovo je načelna debata, gde se može govoriti, može biti je to za vas gnjavljenje, ali ja neću da gnjavim, ima ovde još jedna okolnost. Prešlo se preko svih tačaka dnevnoga reda i na kraju se niko nije dotakao pitanja opstanka senatora i poslanika u Beogradu. Ako vas je narod ovamo i poslao valjda nismo mlekadžije da idemo u u mlekarnice i da se tamo hranimo. Određeno nam je mesečno 6.000 dinara.

Pretседnik **Dr. Ante Pavelić:** Gospodine senatore, to ne spada ovamo.

Molim vas, ovo je načelna debata. Ako hoćemo i to pitanje da rešavamo, neka se odreknu ovi, koji su u Beogradu, neka se odreknu gospoda Ministri u penziji, neka se odreknu savetnici u penziji, neka se odreknu kasacione sudije u penziji, svi oni neka se odreknu svojih dnevnica, pa ćemo onda pristati da na ravnoj nozi razgovaramo. Jer inače se ovde u budžetu otkidaju od plata i od penzija, a ovde se u dnevnice ne dira.

O članu 134 je moje mišljenje određeno u napred. Ja sam rekao u najboljoj nameri svoje mišljenje, i hvala vam što ste me saslušali.

Ivan Hribar: Molim reč, radi ispravke navoda gospode predgovornika.

Pretседnik **Dr. Ante Pavelić:** Reč ima gospodin senator Ivan Hribar, radi ispravke navoda gospode predgovornika.

Ivan Hribar: Gospodo senatori, ja nalazim, da treba da reagiram na reč kako prvog govornika g. Superine, tako i gospodina predgovornika g. Cerovića. G. Superina u svome govoru spomenuo je da treba da primimo predlog g. Tomića, Ja konstatiram da to nije predlog g. Tomića, već je to predlog odborske većine i želim da se to zabeleži.

Što se tiče predgovornika g. Cerovića, on je izustio reči da naš predlog nije predlog većine, već je

to predlog koji nema većine, a dapače, da je na njegovoj strani većina pošto je u jednom i u drugom slučaju ostao odnos 4:4. Ako su jednaki brojevi glasova kod glasanja, u svakom Parlamentu postoji običaj, a to je i po našem Poslovniku, da u takvim slučajevima predsjedavajući ima rešavajuće mišljenje. Ne može se meni oduzeti pravo da glasam. Ja sam glasao i pored one četvorice koji su bili za predlog Tomićev, ja sam načinio većinu. Prema tome, većina je na strani predloga g. Tomića. I to sam smatrao za potrebno da treba konstatovati.

Predsjednik Dr. Ante Pavelić: Gospodo senatori, odbor većine predložio je da naslov predloženih izmena i dopuna Poslovnika glasi: Predlog zakona za izmene i dopune zakona o poslovnom redu u Senatu od 3 decembra 1931 godine. Molim g. referenta g. Tomića da izvoli zauzeti svoje mesto i dati svoju reč. —

Svetozar Tomić: Gospodo senatori, mi smo podneli Odboru većine svoj predlog na osnovu paragrafa 134 Zakona o poslovnom redu u Senatu i Narodnoj skupštini. Po tome paragrafu Poslovnik se može menjati skupštinskom rezolucijom, i mi smo u svome predlogu tražili da se rezolucijom ove izmene i dopune Zakona o poslovnom redu prime. — Naš predlog izostavio je reč „rezolucija“, te smo mi sada slobodni da podnesemo Senatu amandman da se u taj naslov unese i reč „rezolucija“. i da naslov glasi ne predlog Zakona, nego predlog rezolucije za izmene i dopune zakona o poslovnom redu u Senatu od 3 decembra 1931 godine. — Ja bih molio gospodu senatore da ovaj predloženi amandman prime, i da se ta jedna reč unese u naš predlog.

Predsjednik Dr. Ante Pavelić: Molim gospodina referenta da izvoli pročitati ceo predlog o izmenama i dopunama Zakona o Poslovnom redu u Senatu.

Svetozar Tomić: Hoćete li, gospodine predsjedniče, da se pročita samo amandman ili ceo predlog?

Predsjednik Dr. Ante Pavelić: Izvolite pročitati amandman.

Svetozar Tomić: Amandman bi glasio: „Predlog rezolucije za izmene i dopune Zakona o poslovnom redu u Senatu od 3 decembra 1931 godine“.

Predsjednik Dr. Ante Pavelić: Prima li Senat predloženi amandman?...

Jovo Banjanin: Ne može se gospodo, podnositi nikakav amandman posle svršene načelne debate. Amandmani se podnose samo do početka načelne debate a posle svršenog načelnog pretresa amandmana ne može više biti.

Predsjednik Dr. Ante Pavelić: Odbor i Vlada mogu podnositi amandmane i posle svršene debate načelne. **Jovo Banjanin:** Ne može niko podnositi amandmane posle svršene načelne debate.

Izjavljujem da je pretres u načelu završen, i da u ime odborske manjine ima reč član g. Jovo Banjanin.

Jovo Banjanin: Gospodo senatori, ja sam vas pre podne dovoljno zamorio, pa neću to činiti sada. Hoću da odgovorim samo na nekoliko napomena g. dr. Superine. U prvom redu g. Superina je dokazivao ono što sam ja sam dokazivao, i nije bilo potrebno da mi

to dokazuje. Dokazivao je da je ovaj Zakon donet u skladu sa čl. 117 Ustava. Pa, to sam citirao i naglasio da je ovo Zakon. Baš time sam ja dokazivao da je ovo Zakon, jer je donesen na način Ustavom određenim za ono vreme kada je donesen. Ali je drugo što sam ja dokazivao, i što i sada tvrdim, posle čitave ove debate, a to je: da je čl. 134 poslovnog reda jedna pukotina u ovom Zakonu.

Po Ustavu Vidovdanskom bilo je Narodnoj skupštini dato pravo, da sama sebi donosi Poslovnik. I Skupština je, bazirajući na tom ustavnom pravu, dala sebi Poslovnik, i mogla je da ga menja rezolucijom. Ali je u ovom zakonskom predlogu, ja opet ponavljam, omaškom ostala stara ustanova starog Poslovnika: da se on može menjati rezolucijom, i protiv toga se ja borim, — jedino protiv toga. (**Dr. B. Superina:** I onda se borite protiv zakona!) Ja i protiv zakona imam prava da se borim, ako je taj zakon neustavan, i tvrdim da je ta ustanova § 134 Poslovnika neustavna, jer § 26 Ustava tačno određuje ko vrši zakonodavnu vlast, i mimo toga ne može biti nikakva izuzetka.

G. dr. Superina izvoleo je reći: da je deplasirano da sam ja ovo govorio posle Prestone Besede i Adrese. Ostalo mi je zagonetka zašto je to deplasirano i zato neću na to reagirati, jer je g. dr. Superina zadržao za sebe taj argumenat, radi koga bi ovo bilo deplasirano. Samo hoću da reagiram na to što je rekao: da je nezgodno što sam ja spomenuo, da bi se i zakletva mogla menjati rezolucijom. Ja ne tvrdim da bi se rezolucijom ta zakletva faktički mogla promeniti, ali tvrdim da bi mogao doći neko u Narodno Predstavništvo koji bi pokušao da rezolucijom menja i zakletvu, jer, po praksi koju mi danas uvodimo, on na to ima prava. To ne bi ostalo; ja ne tvrdim da bi se to izvršilo; ali bismo imali jedan potpuno suvišan sukob, koji bi uneo nemir u naš politički život.

§ 134 Poslovnika — ja ostajem kod svoje izjave od pre podne — jedna je pukotina u zakonu. Vi hoćete da tu pukotinu proširite, a ja hoću da je zatvorim. U tome je sva razlika između nas. (**M. Dragović:** Onda je tvoje mišljenje i naše mišljenje!) Ja svačije mišljenje poštujem, i ja se ne mogu složiti s onim što je govorio g. Cerović o većini odbora, jer znam da je većina radila po svome najboljem uverenju, i da je to faktički bila većina. (**G. Cerović:** Vi to tvrdite za sebe!) Ja to tvrdim za sebe.

Ja se više ne bih zadržavao na razlaganju g. dr. Superine, i želeo bih da završim time, što ću se sasvim kratko osvrnuti na izjavu G. Ministra dr-a Kojića, koju je učinio u ime vlade.

Ja verujem, gospodo, da je Vlada Kraljevska, nastojeći da se omogući što brži i što lakši rad Narodnog predstavništva, pristala na ovo, odobrila to, i da je našla da prema današnjim prilikama to odgovara. Ali ja, gospodo, moram da vas upozorim da je G. Ministar dr. Kojić dvaput naglasio u svojoj kratkoj izjavi: da se ovoga puta to ima da reši rezolucijom. (**M. Dragović:** Tako izveštaj glasi!) Tako izveštaj glasi, i to je, po mom mišljenju, najslabija strana izveštaja; jer, ako se ovoga puta to reši, onda smo svršili s ovim Zakonom, i na čelu ovog Zakona treba da se skine naslov „Zakon“, pa da se metne „Rezolucija“. Jer, posle toga kad su u taj Zakon rezolucijom unesene vrlo važne stavke, taj je Zakon u celini svojoj izgubio zakonsku snagu, i on od sada treba da se zove

„rezolucija o poslovnom redu Senata“. I ako to izvršite, gospodo, onda ste stvar izveli na čistac.

Kako će u buduću biti, da li ćemo mi dvojiti Zakon o posl. redu ili ćemo ostaviti da ga Parlament donese, to je druga stvar, ali faktično danas tako stoji stvar, pa makar g. Dr. Silović, koga ja neobično poštujem kao pravnika, to poricao. Ja ne mogu zamisliti, da izmene, koje danas predlažemo, da se unesu tekstuelno u pojedine članove, i pojedine paragrafe Poslovnika, i ja ne mogu zamisliti jedno zakonodavno delo, koje u pojedinim članovima svojim ima neke reči, koje su zakon i neke reči, koje su rezolucija. To je apsolutno nemoguće! Ili je to zakon, ili je rezolucija. Posle ove rezolucije prestao je biti zakon. Proglasimo ga zakonom, i onda nemamo ništa protiv toga! Više ništa nema da kažem povodom ovoga.

Pretsednik Dr. Ante Pavelić: Reč ima g. Ministar prosvete Dr. Dragutin Kojić.

Ministar prosvete Dr. Dragutin Kojić: Ja sam, gospodo senatori, dao jednu kratku izjavu u ime Kr. vlade, i ona je morala biti kratka, jer je tako red. Da ne bi moja izjava mogla biti interpretirana ovako ili onako, potrebno je da odgovorim na primedbe g. Banjanina.

Gospodin Banjanin je izvoleo reći da sam ja rekao „ovoga puta“. Ja sam, gospodo senatori, rekao „ovoga puta“, jer sada Kraljevska vlada ima jedno gledište na pitanje, koje je bilo pred Narodnom skupštinom i koje je sada pred Senatom. Kako će se to dalje razvijati, to je drugo pitanje. Može biti, da će Kraljevska vlada stati na gledište, da docnije može specijalnim zakonom regulisati pitanje, koje je danas na dnevnome redu. To ne znači, gospodo, nikakvu rezervu, da se stoji na ovome gledištu večito, i zbog toga sam podvukao i kazao „ovoga puta“. Idući put — to može biti u bliskoj budućnosti, može biti kroz nekoliko meseci, ili kad vreme i posao bude dopustio to Senatu, može poći od strane Senata jedan zakonski predlog, formalan zakonski predlog, da se kućevni red, da se poslovni red u Senatu može regulisati samo zakonskim putem.

— To je smisao moje izjave, i ja sam hteo ovo objašnjenje da dam, da ne bi bilo dvogubih interpretacija.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Molim gospodina izvestioca da izvoli zauzeti svoje mesto i pročitati konačnu redakciju predloga rezolucije za izmene i dopune Zakona o poslovnom redu u Senatu.

Izvestilac Svetožar Tomić čita::

PREDLOG REZOLUCIJE

Za izmene i dopune Zakona o Poslovnom redu u Senatu.

§ 6. — prva alineja dopunjuje se sa rečju: „**potpretsednik**“ tako da cela alineja glasi: „Verifikacioni odbor bira sebi pretседnika, potpretsednika, sekretara i jednog ili više izvestilaca.“

§ 9. — u trećoj alineji, mesto reči: „**uništiti**“ staviti „**poništiti**“. Tako da cela alineja glasi: „Senat može osnažiti izbor, ili ga poništiti ili odgoditi odluku o njemu i narediti da se učini potreban izviđaj, ali se ovo pitanje mora rešiti najdalje u roku od tri meseca.

§ 12. — sa dopunama i izmenama glasi:

„Senator ne može biti: član Upravnoga odbora Uprave državnih monopola, član Upravnog i Nadzornog odbora Narodne banke, Državne Hipotekarne banke, Klasne Lutrije, Privilegovane Agrarne Banke, Državnih brogarskih društava, Državnih fabrika šećera i svih drugih preduzeća i društava, koja su državna svojina ili u kojima je država akcionar sa najmanje 5% kapitala ili ih subvencionise. Isto tako senator ne može biti član Upravnog ili Nadzornog odbora onih akcionarskih društava i preduzeća, koja imaju rudarska prava ili povlastice, ili koja uopšte imaju poslovne ugovore sa državom, ili koja imaju naročite i izuzetne povlastice po specijalnim zakonima.

„Senator je dužan — ako sam nije podneo ostavku na članstvo u Odboru pomenutih ustanova — da u roku od mesec dana, računajući od izvršene verifikacije mandata ili od dana kada je postao član dotičnog odbora, dostavi, preko Pretsedništva Senata, svoj slučaj Verifikacionom odboru, koji će pribaviti podatke za odluku i doneti je odmah. Ako to senator ne učini u određenom roku, Verifikacioni odbor, čim za takav slučaj sazna, ili mu on bude dostavljen, pozvaće senatora da se u roku od 8 dana izjasni, u protivnom slučaju smatraće da je senator podneo ostavku na svoj senatorski mandat, doneće o tome odluku i saopštiti je Senatu“.

„Svoje odluke Verifikacioni odbor saopštava Senatu i o njima se rešava, bez pretresa, na prvoj sednici poimeničnim glasanjem.“

§ 13. — u trećoj alineji menja se i glasi:

U mesto: „po godinama najstariji kandidat“, — dolazi „po godinama stariji kandidat“.

Poslednja rečenica iste alineje menja se i glasi:

„Glasanje o izboru svih senatskih časnika može se vršiti i jednovremeno posebnim listama“.

§ 17. — alineja treća menja se i glasi:

„Stalni odbori biraju se u početku svakog redovnog saziva. Naročiti odbori traju dok ne svrše posao“.

§ 19. — dopunjuje se i glasi:

„Finansijski odbor ima 15 članova. Ostali stalni odbori imaju po 11 članova. Naročiti odbori koliko Senat odredi.

Za stalne i naročite odbore jednovremeno će se izabrati jednaki broj zamenika, koji imaju ista prava kao i članovi kada ih zamenjuju.

§ 20. — alineja četvrta menja se i glasi:

„Senat, ako nađe za potrebno, može bez diskusije odrediti rok do koga Odbor treba da podnese izveštaj. U slučaju da to Odbor ne učini, izuzimajući kad mu je rok produžen, Senat može izabrati novi Odbor.“

Alineja peta menja se i glasi:

„Odbor može rešavati ako je prisutna jedna trećina njegovih članova. Punovažni zaključci donose se većinom prisutnih članova Odbora, a ako su glasovi podeljeni, to se konstatuje u odborskom izveštaju i predlog, o kom se glasalo podnosi se Senatu na rešavanje.“

§ 20. — dodaje se alineja sedma koja glasi:

„Dužnost je člana odbora da redovno dolazi na sednice ili o svome izostanku izvesti pretседnika odbora koji će pozvati zamenika s njegove liste.“

§ 21. — menja se i dopunjuje:

U trećoj alineji na mesto reči: „o kom se u odboru rešava“, da bude: „o kom se u odboru rešavalo“.

U četvrtoj alineji mesto reči: „najdalje za pet dana“ da bude: „najdalje za 24 sata po završenom pretresu u odboru.“

§ 26. — druga alineja, pri kraju, dodaje se :

„Na zajedničkim sednicama Senat i Narodna skupština mogu raspravljati i o adresi na Prestonu Besedu kao o jednoj celini“.

§ 29. — alineja prva: mesto: „kad to zahtite Pretsednik Senata“ treba da glasi: „Kad to predloži Pretsednik Senata“.

Alineja druga:

Mesto: „Ako su tajnost zahtevali“, treba da glasi: „Ako su tajnost predložili“.

§ 31. — alineja prva dopunjuje se:

Posle reči: „na kraju sednice bez pretresa“, umeće se nova rečenica, koja glasi: „Senat, na predlog Vlade ili Pretsednika Senata, može da skine pojedine tačke sa dnevnog reda.“

§ 32. — dodaje se alineja treća: „Zapisnici Senata objavljujuće se u „Službenim Novinama“.

§ 43. — Mesto: „Senat će bez diskusije rešiti koliko će se sednica ostaviti za govore drugih senatora“, treba da glasi: „Senat može, bez diskusije, rešiti koliko će se sednica ostaviti za govore drugih senatora.“

§ 45. — alineja prva dopunjuje se i glasi:

„Govornik može govoriti samo o pitanju koje je na dnevnom redu. On ne sme u svom govoru vređati i klevetati niti ulaziti u pretres privatnog života ničije ličnosti.“

Alineja druga dopunjuje se i glasi:

„Zabranjeno je čitati besede, ali je dopušteno služiti se beleškama i navodima. Isto tako zabranjeno je čitati službene,.... itd.“

§ 49. — alineja prva:

Mesto: „Pre prelaza na dnevni red Pretsedništvo i Vlada“ itd. treba da glasi: „Pre prelaza na dnevni red, a po potrebi i za celo vreme trajanja senatske sednice, Pretsedništvo i Vlada“, itd.

§ 50. — briše se i nov glasi:

„Pretsednik Senata, kad primeti da u senatskoj dvorani nema dovoljno senatora, može predložiti da se izvrši prozivka.“

§ 53. — iza reči: „U ovom drugom slučaju izbor toga odbora“, dodaje se: „može se izvršiti u istoj ili narednoj sednici“.

§ 54. — alineja prva:

Pri kraju iza reči: „.... a razda senatorima“ dodati: „na način, kako je to predviđeno u § 7 ovoga Zakona.“

Alineja druga da glasi:

„Senat će utvrditi dan u koji će se otvoriti pretres. Pretres se može otvoriti tek pošto proteče najmanje 24 sata od kako je razdan štampani odborski izveštaj.“

§ 55. — alineja druga:

Pri kraju dodati u produženju rečenicu: „čim se završi pretres svakog pojedinog odeljka (glave) Zakona“.

§ 56. — Iza reči: „može prostim glasanjem“ dodaje se „ustajanjem i sedenjem“.

Iza reči: „bez pretresa“ dodaje se: „odmah sam rešiti ili“.

Iza reči: „njegove izmenjene i dopunjene odredbe“, dodaje se: „Za ovaj posao odbor se ima sastati odmah“.

Iza reči: „Ovako ispravljeni predlog“, dodaje se: „saopštiće se Senatu, ili ako su popravke većeg značaja, razdaće se štampan itd.“

§ 64. — alineja prva menja se i glasi: „Čim izveštaj o predlogu, koji je oglašen za hitan, izade iz odbora, Pretsednik će ga dostaviti Senatu najdalje u roku od 24 sata na način predviđen u § 7, a Senat može rešiti da pretres otpočne odmah ili naredne sednice“.

§ 65. — dodaje se alineja druga, koja glasi: „Od hitnosti se može odustati u samom odboru ili u Senatu pre početka pretresa, ako to predloži onaj koji je hitnositi tražio. O tome će sam odbor ili Senat rešiti bez diskusije.“

§ 72. — alineja druga:

Poslednja rečenica menja se i glasi: „.... Svaka se interpelacija mora otštampati i senatorima razdati najmanje 24 časa pre pretresa“.

§ 93. — alineji prvoj dodaje se:

„U slučaju da je odborski izveštaj podeljen sadržinom na tačke pod 1, 2, 3 i td., glasanje se vrši po tačkama sedenjem i ustajanjem“.

§ 111. — alineja druga:

Prva rečenica menja se i glasi: „Senator može dobiti radi privatnog posla odsustvo sa dnevnicom u jednom sazivu najviše 15 dana....“

§ 115. — dodaje se alineja druga, koja glasi:

„O ostavci senatora rešava Senat, bez pretresa, čim mu se izveštaj Verifikacionog odbora saopšti“.

§ 119. — alineja prva:

Iza reči: „Radi toga potreban broj stražara“ — dodaje se: „i policijskih činovnika i službenika“, a na kraju alineje mesto: „i iz redova žandarmerije“ staviti: „iz redova policijskih organa“.

Alineja druga, na kraju dodaje se: „ili od onoga, koga za to odredi Pretsednik Senata.“

Alineja treća (nova).

„Pretsednik Senata izdavaće potrebne naredbe za održavanje reda i čuvanje bezbednosti Senata.“

§ 121. — mesto reči: „slušaoca“, dolazi reč: „slušač“.

§ 134. — u drugoj alineji mesto reči: „bar pet dana pre donošenja odluke“, staviti: „najmanje 24 sata pre donošenja odluke“.

Dodaje se treća alineja: „O predlogu se rešava kao o rezoluciji, ali se glasa paragraf po paragraf ustajanjem i sedenjem“.

GLAVA ŠESNAESTA

PRELAZNA NAREĐENJA

§ 135. — Svaki senator dužan je da u roku od 15 dana, po stupanju na snagu donetih izmena i dopuna, postupi u smislu § 12. ovog Poslovnika, u protivnom primeniće se odredbe § 12 istoga Poslovnika.

Izvestilac **Svetozar Tomić**: S ovim je, gospodo, završeno, i na osnovu toga što je ovo predlog rezolucije, ja molim da se ovo izglasa u vezi sa članom 69 Poslovnika kako se glasa o rezolucijama.

Pretsednik **Dr. Ante Pavelić**: Gospodo, po paragrafu 69 Poslovnika kako je izvoleo izvestiti g. izvestilac, rešava se o rezoluciji kao o jednoj celini. Po § 95 Poslovnika mi ćemo izvršiti prozivku. Ja molim g. sekretara da čita imena gospode senatora. Ona gospoda koja su za predlog, neka izvole glasati sa „za“, a koja su protiv predloga, neka izvole glasati sa „protiv“.

Sekretar **Dr. Ivan Gmajner** proziva gospodu senatore da glasaju, i oni su glasali ovako:

Alibegović Asan — otsutan; Alkalaj Dr. Isak — otsutan; Altiparmarković Jovan — za; Andrić Dr. Vladimir — za; Arnautović Šerif — otsutan; Banjanin Jovo — protiv; Bogojević Vasa — otsutan; Vidaković Antun — za; Vilović Osman — za; Vujić Pavle — za; Vukčević Dr. Stanojlo — otsutan; Gavrilica Dr. Emilo — za; Gavrilović Dr. Bogdan — protiv; Gaj Ljudevit — za; Glušac Dr. Vaso — za; Gmajner Dr. Ivan — protiv; Grasl Dr. Georg — za; Desnica Dr. Uroš — otsutan; Dobrinić Petar — za; Dragović Milutin — za; Čirlić Petar — protiv; Ivković Dr. Momčilo — otsutan; Ilićanović Dimitrije — protiv; Jalbažetić Tomo — otsutan; Janković Stjepan — otsutan; Jovanović Ž. Miloje — protiv; Karamelmedović Dr. Hamdija — otsutan; Kovačević Toma — otsutan; Kostić Petar — otsutan; Kostrenčić Dr. Marko — otsutan; Kukuljević Sakcinski Fran — za; Ljubibratić Dr. Sava — protiv; Mažuranić Dr. Želimir — otsutan; Majstrovic Dr. Ivo — otsutan; Marjanović Milan — protiv; Mahmudbegović Sefedin

— za; Mitrović Vladimir — otsutan; Mičić Dr. Mića — za; Mihalđić Stevan — za; Muftić Salim — otsutan; Novak Dr. Fran — za; Obradović Pzja — protiv; Petrović Milutin — za; Ploj Dr. Miroslav — otsutan; Popović Daka — za; Popović Matija — za; Popović Milan — za; Ravnihar Dr. Vladimir — za; Radovanović Krsta — za; Radulović Marko — za; Rajar Dr. Janko — otsutan; Rožić Dr. Valentin — za; Samurović Janko — za; Simonović Milan — otsutan; Smiljanić Krsta — za; Stanišić Dr. Aleksa — protiv; Stanković Jovan — za; Sulejmanović Dr. Džafer — za; Teslić Petar — za; Timotijević Kosta — otsutan; Tomašić Dr. Ljubomir — za; Tomić Svetozar — za; Trinajstić Dr. Dinko — za; Ubavkić Pavle — za; Frangeš Dr. Oton — otsutan; Hadži Bošković Trajko — za; Hadži Ristić Spira — protiv; Hribar Ivan — za; Cerović Gavrilica — protiv; Šverljuga Dr. Stanko — otsutan; Silović Dr. Josip — za; Šola Atanasije — za; Superina Dr. Benjamin — za.

(Posle glasanja.)

Pretsednik **Dr. Ante Pavelić**: Izvolite čuti, gospodo, rezultat glasanja. Glasalo je svega 50 senatora, i to 39 za, a 11 protiv. Prema tome je predlog rezolucije o izmenama i dopunama Zakona o Poslovnom redu u Senatu većinom glasova primljen.

Pošto je time iscrpljen dnevni red, ja ću, sa odobrenjem Senata, današnju sednicu zaljkučiti. Iduća sednica biće zakazana pismenim putem, druge nedelje, kada nam od Narodne skupštine stignu predmeti koji su tamo svršeni. A dnevni red biće: utvrđivanje dnevnoga reda. Prima li Senat? (Prima). Pošto Senat prima, sednicu zaključujem.

Sednica je zaključena u 18.30 časova.